

Altra vegada el paisatge

L'Escola d'Arts Aplicades i Oficis Artístics d'Olot ha cursat les peticions oficials per poder incloure en el programa d'estudis del centre un cicle de grau superior de Paisatge.

Quan, l'any 1934, la Generalitat va crear l'Escola Superior de Paisatge de Catalunya, la va situar a Olot com a reconeixement d'un fet històric indiscutible: era a Olot, on, mig segle abans, s'havia consolidat i consagrat el paisatgisme català.

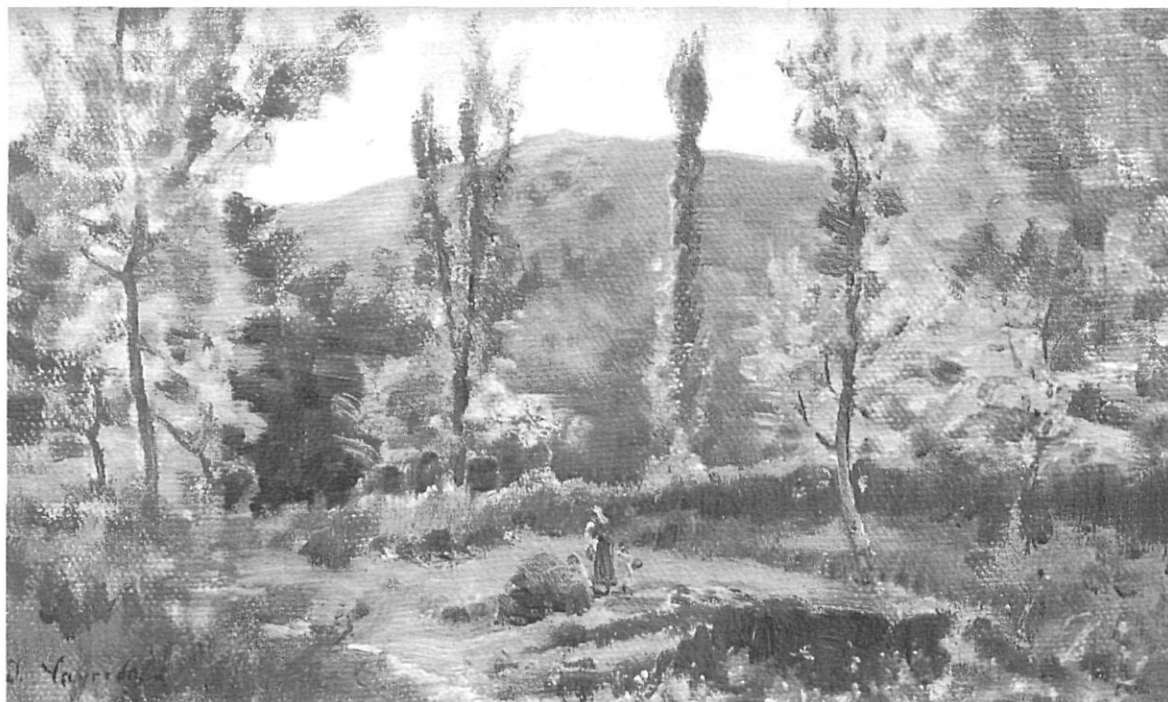
En l'art occidental, com és sabut, l'interès pels paisatges és un fenomen relativament recent. Durant segles i segles, el paisatge només s'utilitza en pintura com a teló de fons de personatges i escenes. Fins ben entrat el segle XVIII no es pot parlar del paisatge com a gènere pictòric. A Catalunya, el triomf del paisatgisme va lligat al nom de Ramon Martí i Alsina; ell inaugura una època en la qual el paisatge deixa de ser secundari per esdevenir l'autèntic protagonista de l'obra i de tota l'activitat artística. I la conseqüència més clara del seu mestratge és l'Escola d'Olot, perquè un dels seus deixebles és Joaquim Vayreda, «un paisatgista pràcticament pur», segons Francesc Fontbona.

Vayreda, conjuntament amb Berga i Boix, convertiran Olot en el Barbizon de Catalunya. Si Martí i Alsina havia importat el realisme formal de Courbet, els olotins s'inspiren en Corot

i preparen l'adveniment de l'impressionisme, sense poder arribar del tot a aquella terra promesa. El seu gran aliat és el paisatge real de la Garrotxa. Si Martí i Alsina era més realista, es devia també a les característiques físiques dels escenaris del Vallès, de la costa de Llevant i dels voltants de Barcelona; aquella naturalesa, com va dir Rafael Benet, «és menys tamisada que el paisatge d'Olot, que sembla francès pel seu aspecte atmosfèric, per la seva vegetació i per la seva dolça estructura».

Amb el temps, l'Escola d'Olot, desproveïda del seu context històric i tancada a qualsevol element renovador, ha esdevingut una col·lecció de cromos i ha tocat el fons de la seva degradació. D'altra banda, com ja va escriure fa anys l'olotí Joan Teixidor, «ens adonem amb malenconia que el paisatge ha deixat d'interessar els pintors; la pintura ha tornat al taller, a l'especulació i al càlcul, a l'orgull de l'home».

I ara, de sobte, l'Escola d'Arts i Oficis d'Olot torna a parlar d'estudis de paisatge. Però no pas per retornar al passat amb la còpia mimètica dels seus mestres, sinó per entroncar amb aquella sensibilitat antiga i connectar-hi un nou concepte de paisatgisme: el tractament i el disseny de l'entorn, la valoració paisatgística de l'arquitectura i de l'urbanisme, la conservació i la restauració del paisatge real. Un nou art i també, en bona mesura, una nova ciència que, sens dubte, s'ha d'aprendre en una escola. Altra vegada, com fa seixanta anys, aquest projecte pioner a Catalunya sembla que vol obrir, sota el signe del paisatge, nous horitzons a la vitalitat artística olotina.

*El paisatge del passat:
un oli característic
de Joaquim Vayreda.*

NARCÍS-JORDI ARAGÓ